

بسمه تعالی

عنوان: راهکارهای جذب جوانان به ویژه استعدادهای برتر به حوزه های علمیه خواهران

سیده الهام حسینی امین^۱

رقیه دانشی مقدم^۲

ساره آذریان^۳

غلامرضا رضوی دوست^۴

چکیده:

یکی از مسائلی که از دیر باز در حوزه ی علوم اسلامی مطرح شده است، پرورش و تربیت افرادی با نگرش و بینش اسلامی است. در گذشته با توجه به جایگاهی که دین در میان خانواده ها داشت، جنس و ماهیت مسائل و مشکلات مذهبی متفاوت بود. اما در طول سال های اخیر با توجه به گسترش ارتباطات و تبادلات فرهنگی و وارد شدن فرهنگ های غربی در محیط خانواده ها شاهد بروز مسائلی هستیم که نیازمند دقت و تأمل است.

آن چه در این میان مایه تأمل است کمرنگ شدن حضور بانوان در عرصه ها و اجتماعات مذهبی از جمله حوزه می باشد.

^۱ طلبه سطح سه، گرایش تفسیر و علوم قرآنی، موسسه آموزش عالی نرجس علیها السلام، Seyyedehelham@gmail.com
^۲ طلبه سطح سه، گرایش تفسیر و علوم قرآنی، موسسه آموزش عالی نرجس علیها السلام، r.daneshymoghadam@gmail.com
^۳ طلبه سطح سه، گرایش تفسیر و علوم قرآنی، موسسه آموزش عالی نرجس علیها السلام،
^۴ استاد حوزه و دانشگاه

مسائل و مشکلات ورود بانوان به حوزه های علمیه تابع دو عامل خانوادگی و اجتماعی می باشد.

هدف اصلی این مقاله، اتخاذ رویکردی آگاهانه برای تبلیغ و جذب جوانان به خصوص خواهران به تحصیل در حوزه های علمیه است. در این مقاله تلاش خواهد شد با ارائه راهکارهای عینی و کاربردی گامی مؤثر در راستای جذب بانوان مستعد به سمت حوزه های علمیه برداشته شود.

کلید واژه: بانوان، حوزه، راهکار، علمیه، جذب، تبلیغ

مقدمه:

یکی از اصلی ترین مسائلی که در دین اسلام مطرح است، پرورش و تربیت افرادی با نگرش و بینش اسلامی است. کودکان امروز آینده سازان فردای جامعه اسلامی هستند، کودکانی که شخصیت آن ها مطابق با آموزه های دینی و روح خداجویی و فرهنگ مهدوی بارور شود سرمایه های عظیم قیام مهدوی و جامعه اسلامی هستند.

حال باید دانست پرورش این کودکان و ثروت های عظیم بر عهده کیست؟ مسلماً در پله اول مادر نقش بسزایی در این امر خطیر ایفا می کند؛ امام خمینی رحمه الله علیه درباره زنان می فرمایند: «زن، مربی جامعه است. از دامن زن انسان پیدا می شود. مربی انسان ها، زن است»؛ (امام خمینی، ۱۳۸۵، ج ۷: ۳۳۹) بر این اساس، ایشان در جای دیگر می فرمایند: «اول مدرسه ای که بچه دارد، دامن مادر است. مادر خوب، بچه خوب تربیت می کند و خدای نخواستہ اگر مادر، منحرف باشد، بچه از همان دامن مادر، منحرف بیرون می آید» (همان: ۲۸۳)

مادری که خود در مهد انسان سازی یعنی حوزه علمیه پرورش یافته باشد فراتر از این مرحله می تواند زمینه های ظهور حضرت بقیه الله را با تربیت سربازانی دلیر و متقی فراهم آورد.

این نوشتار به روش توصیفی - تحلیلی و با استناد به منابع اسنادی و کتابخانه ای بیان شده است. هدف از مطرح کردن آن تبلیغ و جذب جوانان به خصوص خواهران به تحصیل در حوزه های علمیه است تا با به حداکثر رساندن تعداد طلاب در جامعه به گونه ای که در هر خانواده طلبه ای باشد جامعه اسلامی در سنگرهایش (خانواده) بهترین فرماندهان را دارا باشد تا به یاری امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قدرت نفوذ دشمن به ظاهر و باطن جوانان و جامعه اسلامی ریشه کن شود.

با کاوش هایی که در این زمینه انجام شده ما نتوانستیم مقاله ای مشاهده کنیم که تحت این عنوان باشد. آن چه مشاهده شد احادیثی در باب علم و علوم انسانی و علم دین بوده است؛ که در این زمینه می توان به کتب حدیثی مانند این اشاره کرد: وسائل الشیعه شیخ حر عاملی، ۱۴۰۹ ق؛ الوافی، فیض کاشانی، ۱۴۰۶ ق بحارالانوار، مجلسی، ۱۴۰۴.ق؛ الکافی، کلینی، ۱۴۰۷.ه.ش، که در آن ها مطالبی به صورت کلی درباره ی علم دین و اهمیت آن بیان شده است. آن چه ما در این پژوهش بیان داشته ایم و درصدد بررسی آن هستیم تجلی و ظهور تربیت اسلامی در خانواده ها و جامعه و راهکارهای ورود این نوع تربیت به خانواده است.

فرض این است که مادران، پرورش دهنده فرزندان شان به عنوان سرمایه های عظیم جامعه اسلامی هستند و مادرانی در این مهم موفق هستند که خود در محیطی غنی از نظر آموزه های دینی بوده باشند و حوزه های علمیه غنی ترین مکان می باشد.

مادر بودن حس زیبایی است و این زیبایی وقتی کامل می شود که فرزندت حماسه ساز و موفق در راه هدفی والا باشد. این دعای شبانه هر مادر مهدی باوریست که فرزندش را در رکاب آقا ببیند.

زیبایی حس مادری؛ زیبایی سرباز آقا بودن و زیبایی در سنگر آقا بودن. پیوند میان این زیبایی ها و اتصال میانشان در حوزه های علمیه است. روح واقعی حوز های علمیه که سرشار از همه زیباییهاست هنوز در کنج جامعه جا مانده و در معرض دید همگان شکوفا نگشته است.

به منظور جذب خواهران به مسائل و اجتماعات دینی از جمله حوزه های علمیه باید به سه نکته مهم توجه کرد:

✓ اهداف جذب ایشان و به خصوص مادران

✓ روحیات زنانه

✓ راه ها و روش های جذب

اهداف جذب:

به طور کلی می توان هدف از جذب خواهران بویژه مادران به حوزه های علمیه را در سه محور بررسی کرد:

الف) جهت دادن به استعداد های نهفته ایشان برای تربیت فرزندان مهدوی و آماده سازی خانواده ها برای این امر خطیر؛ در بعضی از روایات به برتری علمی بعضی از زنان نسبت به مردان اشاره شده است. حتی درباره دوران ظهور حضرت مهدی عج، روایاتی وجود دارد که از منتهای قدرت علمی، توانایی و غلبه عقلی زنان

سخن گفته و به مبرز بودن زنان در عرصه فقاہت و دین‌شناسی شہادت می‌دهد تا آن‌جا که زنان در خانہ‌ها با کتاب خدا و سنت پیامبر صلی اللہ علیہ و آلہ قضاوت می‌کنند.

ب) بر اساس آیات قرآن کریم از جملہ آیه ۶۰ سورہ انفال، « و أعدّوا لهم ما استطعتم من قوّه » یکی از وظایف مهم جامعہ اسلامی آمادگی برای مقابله با ہر گونه تہدید می‌باشد و باید ہر آن چہ در توان دارند آمادہ کنند؛ یکی از اہداف جذب، مجہز کردن دختران و مادران این مرز و بوم بہ سلاح دین می‌باشد تا از گرفتار آمدن در ورطہ شبہات علمی و غیر علمی و تحریکات شیطنانی کہ ہم اکنون در انواع شبکہ های مہوارہ ای و سایت های اینترنتی موج می‌زند جلوگیری بہ عمل آوریم؛ زیرا باید قبل از این کہ دشمن دست بہ کار شود خود باید اقدام کنیم؛

ج) استفادہ بہینہ از مهمترین نعمت الہی کہ عمر انسان می‌باشد و پراکندن زمان بہ عنوان مهمترین و حساس ترین عامل گذرای عمر، با حرکات سازندہ و رو بہ رشد بشری ، همانطور کہ معلوم است باید یک شخص مسلمان از حداکثر زمان عمرش بہترین استفادہ را ببرد تا مبادا در جہل و نادانی عمر را بگذراند . حتی در آیین زرتشتی ہم اگر کسی علم دین نیاموزد مردم او را بی دین تلقی می‌کنند، «در آئین زردشت طلب علم و آموختن دانش مخصوصا علم دین بسیار توصیه گردیدہ، و مردم نادان و بی‌دانش پیوستہ منفور بودہ و از آئین زرتشتی دور، بدین معنی کہ آنان را پیرو دین نمی‌دانستند یعنی بی دین تلقی می‌شدند.» (نجم‌آبادی، ۱۳۷۱، ۵.ش.ج ۱ ص ۱۰۹)

روحیات زنانه:

طلبه می داند حوزه با هیچ مکان علمی دیگری قابل مقایسه نیست اما دیگر آن زمان گذشته که طلاب به صورت مسجدی و با صمیمیت خاصی گرد هم درس می خواندند ، این سبک مربوط به جوانان نسل های گذشته بوده آن را پذیرفته بودند اما نسل امروز با نسل های گذشته کاملاً متفاوت است جوان امروز در عصر تکنولوژی و ارتباطات است و همه این پیشرفت ها و زیباییها را برای خود و آنچه مربوط به وی است می خواهد و اگر ما نتوانیم این زمینه را فراهم کنیم از جذب بسیاری از بانوان و مادران آینده این مرز و بوم به بهترین مکان ها عقب خواهیم ماند.

۱.۵ ایجاد امکانات مخصوص طلاب خانم

بسیاری از بانوان به اقتضای وظیفه مادری خود را مجاب می دانند در خانه باشند تا به وظیفه مادر و همسریشان رسیدگی کنند اما اگر امکان تأسیس مهد های کودک در خود حوزه های علمیه باشد درصد بالایی از مادران مشکل شان حل خواهد شد .

همچنین اگر مدرسه های قرآنی مخصوص فرزندان طلاب تأسیس شود ، امکانات فرهنگی و ورزشی ، اردوهای علمی و زیارتی همه می تواند در جذب و سوق دادن بانوان به سمت حوزه های علمیه مؤثر باشد .

بانویی که بداند مکانی وجود دارد که علاوه بر جنبه ایمانی و اعتقادی بر جنبه خانوادگی و سلامت جسم و روحش ارزش گذاری شود یقیناً خواستار آن خواهد بود.

۱.۶ امنیت شغلی

منظور ما از امنیت شغلی این نیست که هر بانویی که وارد حوزه شود ضمانت نامه ای بابت تأمین شغل دریافت کند ؛ بلکه هدف ما از این سخن این است که حوزه های علمیه خواهران باید برنامه ای حساب شده و دقیق برای کمرنگ شدن حضور فیزیکی بانوان در جامعه طراحی کند.

حوزه می تواند با برنامه ای حساب شده بانوان را به حوزه جذب کند و طریقه کار در منزل را به ایشان آموزش دهد تا حضور بانوان در مکان های مختلط زن و مرد جز در موارد ضرورت کاملاً برچیده شود. به گونه ای که هر طلبه مستعدی که استعداد انجام برخی فعالیت های از پیش تعیین شده حوزه را داشته باشد جذب شود.

جذب بانوان برای فعالیت های حوزه به دو شیوه حضوری و غیر حضوری بنا به موقعیتشان باشد ؛ به این بیان که بانوانی که شرایط حضور در حوزه را دارند به صورت حضوری در حوزه مشغول به خدمت باشند و بانوانی که به هر دلیل شرایط حضور کامل را ندارند در فعالیت های غیر حضوری و به صورت کمکی مانند مقاله نویسی ، تایپ کردن ، تدریس های خصوصی زبان عربی ، فلسفه و...، تدریس قرآن و دیگر مواردی که مورد نیاز پیشرفت حوزه و طلبه باشد انجام دهد. البته بسیاری از طلاب پس از فارغ التحصیل شدن و یا در حین تحصیل به برخی از این قبیل کارها مشغول هستند اما آنچه پیشنهاد ماست این است که همه موارد با مدیریت حوزه انجام پذیرد. و مبلغی تحت عنوان حقوق برای افراد در نظر گرفته شود.

نتیجه گیری:

بانوان ارزشمندترین و ظریف ترین هدیه ای هستند که خداوند به بشر ارزانی داشته که با همه ظرفیتی که دارند سخت ترین کارها یعنی خلق و پرورش افراد را عهده دار هستند. که لازمه ی تربیت صحیح و اسلامی، یاری گرفتن از قرآن و احادیث و رعایت موازین اسلامی است؛ و حوزه های علمیه برای بانوان بهترین مکان آموزش مسائل دینی و تربیتی است .

با توجه به اینکه اکثریت مردم ایران مسلمان هستند برای جذب بانوان مستعد به حوزه های علمیه باید علاوه بر استفاده از راهکارهای عینی و ملموس و شیوه های نوین و جوان پسند از آموزه های دینی از جمله قرآن بهره برد.

امید است با به کار بستن شیوه های نوین در راه جذب بانوان به سمت حوزه های علمیه گامی مؤثر برداشته شود تا موجبات حضرت ولی عصر عج فراهم گردد.

منابع:

قرآن کریم

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، الأمالی (للصدوق) / ترجمه کمره‌ای - تهران، چاپ: ششم، ۱۳۷۶ ش.
۲. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، تحف العقول - قم، چاپ: دوم، ۱۴۰۴ / ۱۳۶۳ ق
۳. _____، تحف العقول / ترجمه کمره‌ای - تهران، چاپ: ششم، ۱۳۷۶ ش.
۴. ابن طیفور، احمد بن أبی طاهر، بلاغات النساء - قم، چاپ: اول، بی تا.
۵. پاینده، ابو القاسم، نهج الفصاحه (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله) - تهران، چاپ: چهارم، ۱۳۸۲ ش.
۶. پاینده، ابو القاسم، مرآة العقول فی شرح أخبار آل الرسول - تهران، چاپ: دوم، ۱۴۰۴ ق
۷. شریف الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه (للصبحی صالح) - قم، چاپ: اول، ۱۴۱۴ ق..
۸. شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه - قم، چاپ: اول، ۱۴۰۹ ق
۹. فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، الوافی - اصفهان، چاپ: اول، ۱۴۰۶ ق
۱۰. قمی، عباس، سفینه البحار - قم، چاپ: اول، ۱۴۱۴ ق.
۱۱. قمی مشهدی، محمد بن محمدرضا، تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب - تهران، چاپ: اول، ۱۳۶۸ ش.
۱۲. کراجکی، محمد بن علی، معدن الجواهر و ریاضة الخواطر - تهران، چاپ: دوم، ۱۳۹۴ ق / ۱۳۵۳ ش
۱۳. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی (ط - الإسلامية) - تهران، چاپ: چهارم، ۱۴۰۷ ق
۱۴. کوفی، فرات بن ابراهیم، تفسیر فرات الکوفی - تهران، چاپ: اول، ۱۴۱۰ ق

۱۵. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار (ط - بیروت) - بیروت، چاپ: دوم، ۱۴۰۳ ق
۱۶. موسوی خمینی، سید روح الله، صحیفه امام رحمه الله، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام، ۱۳۸۵
۱۷. میرداماد، محمد باقر بن محمد، الرواشح السماویة فی شرح الأحادیث الإمامیة (میرداماد) - قم، چاپ: اول، ۱۳۱۱ ق...
۱۸. نجم آبادی، محمود، تاریخ طب در ایران (نجم آبادی)، ۱ جلد، دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات و چاپ - تهران، چاپ: اول، ۱۳۷۱ ه.ش.